

Kontrolli gjyqësor i veprimtarisë administrative dhe përparësitë e riorganizimit të sistemit gjyqësor në Republikën e Kosovës

Florent Muçaj

UNIVERSITETI I PRISHTINËS "HASAN PRISHTINA"
FAKULTETI JURIDIK

Hysni Bajrami

KOLEGJI AAB DHE FAMA, PRISHTINË

Abstrakt

Në të gjitha vendet me demokraci të zhvilluar, kontrolli i punës së administratës nga gjykatat është një parim i pranuar dhe i zbatueshëm në praktikë më të mira juridike evropiane dhe më gjerë. Zhvillimi i administratës publike dhe reformat në këtë sektorë kanë përherë si pikësynim afrimin e administratës publike më pranë qytetarit dhe ofrimin e shërbimeve të shpejta dhe kualitative. Por, e gjithë kjo veprimtari e gjerë dhe e rëndësishme që kryen administrata nuk mund të mbetet e pakontrolluar, sepse mungesa e kontrollit mund të sjellë shkelje dhe abuzim të të drejtave të qytetarit. Në këtë drejtim kontrolli gjyqësor llogaritet si mjeti më efektiv për të mbrojtur të drejtat individuale të qytetarëve nga shkeljet dhe abuzimet eventuale nga ana e administratës. Për më tepër kontrolli gjyqësor i administratës luan rol vendimtar për zhvillimin ekonomik të një vendi. Gjykatat efikase administrative rrisin gjithashtu transparencën e vendimeve administrative dhe mund të luajnë një rol të rëndësishëm në luftën kundër korrupsionit. Një gjyqësor i paanshëm dhe i pavarur është gurë-themeli i shtetit ligjor dhe i demokracisë së vërtetë.

Republika e Kosovës ka bërë hapa të rëndësishëm në këtë drejtim, miratimi i ligjit të ri për gjykatat dhe reformat që kanë ndodhur kohëve të fundit bazuar në këtë ligj janë

hapat e dukshëm që janë marrë në drejtim të përmirësimit të performancës së gjyqësorit. Gjykimi i çështjeve administrative pritet të përmirësohet, meqë deri më tani ka pasur mjaft vërejtje ndaj Gjykatës Supreme lidhur me çështjet administrative për të cilat ajo ka vendosur, si instancë e shkallës së parë dhe të fundit. Krijimi i një departamenti të veçantë në kuadër të gjykatës Themelore në Prishtinë, pritet të sjellë më shumë efikasitet dhe efektivitet në gjykimin e lëndëve administrative, njëheri, kjo do të ketë ndikim edhe në përmirësimin e punës së administratës, meqë tani, administrata duhet të vetëdijësohet se do të ketë kontroll të mirëfilltë të ligjshmërisë për aktet që ajo nxjerr.

Fjalët kyçe: Administrata publike, kontrolli mbi administratën, kontrolli gjyqësor i veprimtarisë administrative, konflikti administrativ.

1. Shqyrtime të përgjithshme për kontrollin e punës së administratës

Administrata publike paraqet një sektor të rëndësishëm brenda shtetit. Vëllimi i punëve që kryen ajo është mjaft i madh. Të gjitha këto punë dhe veprime manifestohen nëpërmjet nxjerrjes së akteve të ndryshme administrative¹ të cilat prekin interesa të ndryshme të të gjithë qytetarëve, prandaj e gjithë kjo punë nuk mund të mbetet e pakontrolluar. Në teorinë juridike, me kontroll të punës së administratës kuptohet ndikimi që ushtron organi epror ndaj organit vartës, lidhur me kryerjen e detyrave të caktuara, ose ndikimi i organeve të specializuara të administratës mbi organet e tjera të administratës dhe zbatuesit e tjerë, me qëllim që të siguroj zbatimin e rregullt nga ana e tyre të ligjeve dhe akteve nënligjore të organeve më të larta.² E gjithë kjo realizohet me qëllim garantimin se ligjet do të zbatohen ashtu si duhet dhe të drejtat subjektive të qytetarëve të mbrohen³.

Kontrolli i punës së administratës shihet si mënyrë për të parandaluar ose edhe mënjeluar gabimet të qëllimshme ose të paqëllimshme të punëtorëve të administratës.

Kontrolli i punës së administratës kryhet në dy mënyra;

1. Kontrolli i brendshëm dhe
2. Kontrolli i jashtëm.

Kontrolli i brendshëm kryhet nga vet administrata, nga organet e saj më të larta. Në sistemet administrative bashkëkohore njihen dy lloje të kontrollit të brendshëm

¹ Në teorinë juridike akti administrativ nënkupton shprehjen e vullnetit organit për të krijuar, ndryshuar ose shuar një raport të caktuar juridiko-administrativ. Në raste se ky përkufizim nuk përfshinë të gjitha aktet që do të përmenden në këtë punim, atëherë, për nevojat e këtij punimi nocioni "akte administrative" do të ketë kuptimin e çfarëdo vendimi të nxjerrë nga një organ administrativ i cili prodhon efekte ligjore mbi palët.

² Stavileci, E.(1997)."Hyrje në shkencat administrative", Prishtinë, 1997, fq. 98.

³ Po aty, , fq. 98.

të punës së administratës dhe atë: a) institucional, që si rregull realizohet në bazë të pakënaqësisë së shprehur nga ana e palës, d.m.th, në bazë të ankesës. Përmes ankesës goditet një akt konkret administrativ i organit të ulët administrativ para organit më të lartë. b) hierarkik; kjo formë e kontrollit realizohet në bazë të pushtetit hierarkik dhe kështu organet më të larta jo vetëm që kanë të drejtë të mbikëqyrin punën e organeve më të ulëta por kanë edhe obligim ta bëjnë atë. Ky lloj kontrolli bëhet nëpërmjet inspeksionit dhe revizionit.

Kontrolli i jashtëm kryhet nga ana e organeve të specializuara që kanë tagër për të vepruar me kompetencë në këtë fushë. Ky lloj kontrolli kryhet nga disa organe, ndër to mund të jenë: parlamenti, avokati i popullit dhe gjykatat. Ndër format më të rëndësishme, njëkohësisht edhe më të diskutueshme, të kontrollit të punës së administratës, në rrafshin teorik, është kontrolli gjyqësor, i cili do të jetë pjesa kyçe e kësaj analize.

2. Kontrolli gjyqësor i veprimtarisë administrative

Veprimtaria e organeve të administratës përfshin tërësinë e akteve dhe veprimeve të ndryshme, nëpërmjet të cilave formohet dhe shfaqet vullneti i administratës publike. Ky vullnet, i shprehur nëpërmjet akteve administrative dhe formave tjera, nuk është i pagabueshëm, dhe për rrjedhojë, as i pakontrolluar⁴.

Kontrolli gjyqësor i administratës nënkupton autorizimet të cilat i jepen një organi të pavarur nga pushteti politik dhe nga administrata, që të zgjidhë konfliktet të cilat janë shkaktuar nga funksionimi i administratës⁵. Konflikti në fushën administrative lind kur pala pretendon se me anë të një akti të caktuar administrativ i janë shkelur të drejtat subjektive, respektivisht, ka pasur shkelje ligjore. Në këtë kuptim instituti i kontrollit gjyqësor na paraqitet si një garanci kushtetuese për mbrojtjen e lirive dhe të drejtave të njeriut nëpërmjet gjykimit të drejtë, publik dhe nga gjykata e pavarur⁶.

Gjyqësia administrative shfaqet nga fillimi i shekullit të XIX-të e ndërtuar nën parullën e nevojës që të mbrohet ligjshmëria objektive dhe posaçërisht, të drejtat subjektive të qytetarit⁷. Franca konsiderohet si djep i gjyqësisë administrative. Në fillim të shekullit të XIX-të zgjidhja e mosmarrëveshjeve ndërmjet qytetarëve dhe administratës publike iu besua Këshillit Shtetëror. Në këtë formë Franca shërbeu si model për gjyqësinë administrative, që më vonë do të ndiqej edhe nga vendet tjera⁸. Gjykata administrative në Francë, nuk llogariteshin si pjesë e pushtetit gjyqësor, por e atij administrativ.

⁴ Sadushi, S.(2008) "E drejta Administrative", Tiranë, fq.265.

⁵ Stavileci, E.(1997)"Hyrje në shkencat administrative", Prishtinë, fq.129.

⁶ Sadushi, S.(2008)."E drejta Administrative", Tiranë, fq.266.

⁷ Stavileci, E.(2011)."Gjyqësia administrative, mundësitë dhe përparësitë", Kumtesë e paraqitur në Konferencën shkencore të organizuar nga Universiteti "Marin Barleti" në Tiranë

⁸ Po aty.

Sot në shumë vende të Evropës ka gjykata të veçanta administrative të cilat janë pjesë e sistemit gjyqësor, por që janë të specializuara në gjykimin vetëm të çështjeve administrative.

Në fakt, në bazë të promovimit të idesë së gjykatave administrative ka pasur hezitim për të pranuar këtë model sepse konsiderohej si ndërhyrje në atë që quhet pushtete ekzekutiv, pra prishej parimi i ndarjes së pushteteve. Në të vërtetë, parimi i ndarjes së pushteteve, nuk përbën pengesë në mbrojtjen e lirive dhe të drejtave të njeriut, karshi veprimeve të administratës.

2.1.Format e kontrolli gjyqësor

Gjykatat gjatë kryerjes së kontrollit të punës së administratës në fakt bëjnë kontrollin e ligjshmërisë së aktit administrativ, i cili kryhet ose realizohet në dy forma kryesore:

1. Kontrolli i përgjithshëm që realizohet përmes procedurës së konfliktit administrativ dhe
2. Mbrojtja gjyqësore e të drejtave të njeriut që kryhet nga Gjykata Kushtetuese kur konstatohet se nga akti i caktuar administrative janë shkelur të drejtat e njeriut.

Forma me tipike e gjyqësisë administrative është konflikti administrativ. Dhe, si i tillë, është forma e vetme që studiohet nga e drejta administrative si shkencë. Format e tjera të kontrollit gjyqësor të administratës studiohen nga shkencat e tjera, siç është e drejta kushtetuese.

2.2. Konflikti administrativ

Në teorinë e së drejtës ka debate dhe këndvështrime të ndryshme rreth përkufizimit të konfliktit administrativ. Disa autorë, konfliktin administrativ e përkufizojnë sipas kriterit formal dhe në këtë kuptim, theksojnë se konflikt administrativ është ai konflikt që adresohet pranë gjykatave të veçanta administrative dhe për zgjidhjen e së cilit janë kompetente gjykatat e veçanta, pra, ai është konflikt që zgjidhet me procedurë të veçantë gjyqësore. Të tjerët nisen nga lloji i palëve në konfliktin administrativ, dhe në këtë kuptim, theksojnë se konflikti administrativ është, para së gjithash, ai konflikt në të cilin administrata paraqitet si palë: qoftë si paditës, qoftë si i paditur⁹. Më gjithë këto elemente që jepen në të dy përkufizimet, një përkufizim përgjithësisht i pranueshëm është vështirë të jepet¹⁰.

⁹ Stavileci, E.(1997)"Hyrje në shkencat administrative", Prishtinë, fq.179.

¹⁰ Në legjislacionin e Shqipërisë përdoret nocioni " mosmarrëveshje administrative".

Zgjidhja e konfliktit administrativ në rrugë gjyqësore ka për qëllim sigurimin e mbrojtjes gjyqësore të të drejtave dhe interesave juridike të personave fizik, juridik dhe palëve të tjera, të drejta dhe interesa, të cilat, janë cenuar me vendime individuale, ose me veprimet e organeve të administratës publike, si dhe në instancë të fundit, mbrojtja e ligjshmërisë.

Çështja e konfliktit administrativ, në Republikën e Kosovës, rregullohet me ligjin për konfliktin administrativ¹¹. Ligji rregullon çështje që kanë të bëjnë me kompetenca, përbërjen e gjykatës dhe rregullat e procedurës, në bazë të së cilave, gjykatat kompetente vendosin për ligjshmërinë e akteve administrative, me të cilat, organet kompetente të administratës publike vendosin për të drejtat, detyrimet dhe interesat juridike të personave fizik, juridik dhe palëve të tjera, si dhe për ligjshmërinë e veprimeve të organeve administrative¹².

Në bazë të ligjit, konflikti administrativ mund të fillojë vetëm kundër aktit administrativ të nxjerrë në procedurën administrative në shkallë të dytë, por në disa raste edhe kundër vendimeve në shkallë të parë, ndaj të cilit, në procedurën administrative ankimi nuk është i lejuar¹³. Por, ka edhe një situatë tjetër kur pala mund të hapë procedurën e konfliktit administrativ dhe kjo ndodh në rast të mos veprimit të organit të administratës edhe pas ankesës në shkallë të dytë. Pra, pala që është e pakënaqur me vendimin e organit në shkallë të parë, ushtron të drejtën për ankesë, në afatin e paraparë ligjor¹⁴, por organi nuk nxjerr vendim mbi atë ankesë¹⁵ atëherë lind e drejta për t'iu drejtuar gjykatës¹⁶.

Në teori shtrohen dy kushte themelore që një akt administrativ të jetë objekt i konfliktit administrativ: 1. Vendimi duhet të nxirret nga ana e organit shtetëror, organizatës ose bashkësisë tjetër, që ushtron autorizime publike; 2. Akti administrativ duhet të jetë i nxjerrë në ndonjë çështje administrative¹⁷.

Ndërsa në pikëpamje ligjore, akti administrativ përfundimtar mund të kundërshtohet pranë gjykatës, në procedurë të konfliktit administrativ, vetëm për shkaqet e përcaktuara, si:

- për shkak se nuk janë aplikuar fare, ose nuk janë aplikuar drejt, dispozitat ligjore;
- për shkak se akti është nxjerrë nga organi jo kompetent;
- për shkak se në procedurën që i ka paraprirë aktit, nuk është vepruar sipas rregullave të procedurës, nuk është vërtetuar drejt gjendja faktike, apo nëse

nga faktet e vërtetuara është nxjerrë konkluzioni jo i drejtë, në pikëpamje të gjendjes faktike;

- për shkak se me aktin përfundimtar administrativ të nxjerrë sipas vlerësimit të lirë, organi i ka tejkaluar kufijtë e autorizimit ligjor, ose akti i tillë nuk është nxjerrë në pajtim me qëllimin e ligjit;
- për shkak se pala e paditur e ka nxjerrë përsëri aktin e vet të mëhershëm, më parë të anuluar me akt-gjykimin e formës së prerë të gjykatës kompetente¹⁸.

Konflikti administrativ fillon me padi. Paditës, në konfliktin administrativ, mund të jetë personi fizik, personi juridik, Avokati i Popullit, shoqatat dhe organizatat e tjera, të cilat veprojnë në mbrojtje të interesit publik, që konsideron se me aktin administrativ i është shkelur ndonjë e drejtë, apo ndonjë interes i drejtpërdrejtë ose i tërthortë, i bazuar në ligj. Duke ushtruar padinë, pala mund të kërkojë: a) anulimin ose shpalljen të pavlefshëm të aktit kontestues; b) nxjerrjen e aktit administrativ, i cili nuk është nxjerrë në afatin e parashikuar; dhe c) kthimi i sendeve të marra dhe kompensimi i dëmit, i shkaktuar nga ekzekutimi i aktit administrativ të kontestuar¹⁹. Ligji për konfliktin administrativ ka përcaktuar se: "Ligjshmëria e aktit administrativ të kontestuar shqyrtohet nga gjykata brenda kufijve të kërkesës nga padia, por nuk obligohet nga shkaqet e padisë". Ndërsa për nulitetin e aktit administrativ gjykata kujdeset sipas detyrës zyrtare²⁰. Për konfliktin administrativ Gjykata vendos me aktgjykim.

Në lidhje me legjitimitimin njihen tri koncepte për qasje në procedurat gjyqësore administrative:

- çdokush ka të drejtë për të kundërshtuar çdo veprim administrativ pa kërkesa të mëtejshme; (*actio popularis*, nuk është shumë i përhapur në Europë);
- paditësi duhet të ketë një interes të ligjshëm të kualifikuar për të kundërshtuar një veprim administrativ (modeli francez, precedentë të Gjykatës së Drejtësisë);
- aksesit në gjykatë lejohet vetëm kur ka një pretendim për shkelje të të drejtave subjektive (modeli gjerman)²¹.

2.3. Gjykimi i akteve administrative nga Gjykata Kushtetuese

Një çështje shumë e diskutueshme në teorinë e së drejtës është ajo e raportit që ka gjykata kushtetuese me gjykatat e rregullta që gjykojnë çështje administrative, pra cilat akte janë objekt i cilës gjykatë. Duke sqaruar edhe ndarjen e mësipërme të

¹⁸ Neni 16 Ligji Nr.03/L-202 për konfliktin administrative, 16 shtator, 2010.

¹⁹ Po aty, neni 26.

²⁰ Po aty, neni 44.

²¹ Ina Puravelli dhe Julejda Gërxi, "Domosdoshmëria e krijimit të gjykatës administrative bazuar në gjendjen aktual të zgjidhjes së mos marrë veshjeve administrative", Revista Shqiptare për Studime Ligjore, Volumi 2, 2011.

¹¹ Ligji Nr.03/L-202 për konfliktin administrative, 16 shtator, 2010.

¹² Ibidem, neni 1.

¹³ Ibidem, neni 13.

¹⁴ Afati ligjorë për ankesë në shkallë të dytë është 30 ditë. Neni 131, Ligji Nr. 02/L-28 për procedurën administrative

¹⁵ Në teori kjo njihet me termin "heshtje administrative".

¹⁶ Ligji aktual për procedurën administrative gabimisht i referohet ligjit mbi procedurën civile dhe jo ligjit për konfliktin administrative, mbase kjo do të ndryshohet me amendamentimin e këtij ligji.

¹⁷ Stavileci, E.(1997) "Hyryje në shkencat administrative", Prishtinë, fq.182.

kontrollit, duhet thënë se ekziston një pajtim i përgjithshëm se aktet me karakter të përgjithshëm (normativ) nuk duhet të jenë objekt interpretimi i gjykatave të rregullta, por kjo kompetencë duhet lënë Gjykatës Kushtetuese. Në këtë kuptim, pra vetëm aktet me karakter individual mund të trajtohen në kontekste të gjyqësisë administrative dhe mund të jenë objekt i gjykatave të rregullta²². Këtë qëndrim, në një farë mënyre, e mban edhe ligji për konfliktin administrativ, ku në nenin 15 pika 3, thotë: “Konflikti administrativ nuk mund të zhvillohet kundër akteve administrative, që përbëjnë një detyrim të përgjithshëm, të nxjerra nga organet e administratës, përveç kur ato cenojnë të drejtat e ligjshme të palëve”. Gjykata Kushtetuese e Republikës ka vendosur në shumë raste për vendime të institucioneve, vendime prej të cilave, janë shkelur të drejtat dhe liritë e qytetarëve të përcaktuara me kushtetutë. Vetëm gjatë vitit 2011 ka pasur 18 raste, ose 10,98 % e kërkesave pranë gjykatës kishin të bënin me vendimet e institucioneve shtetërore²³. Vendime këto që pretendohej se kanë shkelur të drejtat dhe liritë e njeriut të garantuara me kushtetutë.

Gjykata Kushtetuese mund të luaj një rol vendimtar në fushën e gjyqësisë administrative, duke vendosur mbi aktet normative të institucioneve të ndryshme, ajo shndërrohet në një mekanizëm efektiv të sigurimit të kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë së akteve administrative, në instancë të fundit.

3. Rëndësia e kontrollit gjyqësor të administratës

Shqyrtimi ligjor i vendimeve administrative nga gjykata të pavarura është një parim demokratik i pranuar, me qasje në praktikën kryesore evropiane dhe një kontribut i rëndësishëm për të siguruar rendin, veçanërisht, për të mbrojtur të drejtat individuale përballë administratës. Për më tepër, drejtësia administrative luan një rol vendimtar për zhvillimin ekonomik të një vendi. Pothuajse të gjitha vendimet për investime apo projekte në infrastrukturë, duhet të kalojnë përmes një procesi licencimi, i cili mund të bëhet subjekt i një shqyrtimi ligjor nga gjykatat administrative. Gjykatat efikase administrative rrisin gjithashtu transparencën e vendimeve administrative dhe mund të luajnë një rol të rëndësishëm në luftën kundër korrupsionit. Dhe e fundit, por jo më pak e rëndësishmja, kontrolli gjyqësor i veprimeve publike administrative nga një gjyqësor administrativ që funksionon mirë, është – përveç pikëpamjes strikte ligjore të çështjeve individuale – edhe një forcë stimuluese për modernizimin e administratës publike, duke përmirësuar cilësinë e shërbimeve të saj dhe si pasojë, rrit besimin e qytetarëve për institucionet shtetërore. Ndër funksionet e shumta që ka gjyqësia administrative duhen përmendur

²² Për më shumë shih, Sokol Sadushi, “Kontrolli Kushtetues”, Tiranë, 2004, fq. 96.

²³ Gjykata Kushtetuese Republikës së Kosovës, Raporti Vjetor, 2011, <http://www.gjk-ks.org/repository/docs/Raporti%20Vjetor%202011%20Versioni%20Final.pdf>.

dy më kryesoret: funksioni preventiv dhe funksioni represiv. Funksioni preventiv pengon tejkalimin e autorizimeve të pushteteve ekzekutive dhe administrative në dëm të qytetarëve. Ndërsa funksioni represiv i gjyqësisë administrative shprehet në aplikimin e sanksioneve, kur paraqitet shkelja konkrete e rendit juridik. Duke trajtuar rëndësinë e kontrollit gjyqësor të akteve administrative, Prof. Sokol Sadushi shprehet, se “Kontrolli gjyqësor i akteve administrative është një standard bazë për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, por në të njëjtën kohë, është edhe një instrument i domosdoshëm për përmirësimin e cilësisë së veprimtarisë administrative, me qëllim sigurimin e një mirëqeverisjeje”²⁴.

Bashkimi Evropian i kushton rëndësi të veçantë kontrollit gjyqësor të veprimtarisë administrative. Këshilli i Evropës dhe Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut, (KEDNJ), kanë luajtur një rol të veçantë në përcaktimin e standardeve në kontrollin gjyqësor të veprimtarisë së administratës publike. Këshilli i Evropës ka miratuar disa rekomandime dhe ka shpërndarë informacion, dokumente dhe studime mbi praktikën më të mira²⁵. BE nëpërmjet interpretimit të gjerë që i ka bërë Nenit 6 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe interpretimit të zbatimit të Nenit 13 mbi dëmshpërblimet efektive ka pasur ndikim të fuqishëm tek zhvillimet ligjore, dhe në përcaktimin e standardeve minimale për kontrollin gjyqësor të administratës. Studiuesit vërejnë se “Kërkesë primare për shtetet anëtare të Këshillit të Evropës, mbetet garancia e shqyrtimit gjyqësor të çështjeve administrative, në përputhje me Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, nga një gjykatë e pavarur, e paanshme dhe e caktuar me ligj”²⁶.

4. Sistemet e kontrollit gjyqësor të administratës

Në botë janë zhvilluar kryesisht dy sisteme të gjyqësisë administrative, sistemi francez dhe sistemi anglosakson. Sistemi francez parasheh krijimin e gjykatave të veçanta administrative, të cilat do të kenë kompetencë gjykimin vetëm të çështjeve administrative. Ndërsa, sistemi anglosakson parasheh që çështjet administrative të zgjidhen në kuadër të gjykatave të rregullta.

Ky sistem është karakteristikë e vendeve anglosaksone (common law), por është zbatuar edhe në vende të tjera. Sipas këtij sistemi veprimtaria e administratës publike i nënshtrohet shqyrtimit të juridiksionit të zakonshëm gjyqësor. Por

²⁴ Intervistë personale me Prof. Dr. Sokol Sadushi. Datë 17 prill, 2013.

²⁵ Disa nga rekomandimet më të rëndësishme në fushën e kontrollit gjyqësor janë Rekomandimet e Komitetit të Ministrave: Nr. R 2004 (20) “Mbi rishikimin gjyqësor të akteve administrative”; Rekomandimi Nr. R 2003 (16) “Mbi ekzekutimin e vendimeve administrative dhe gjyqësore në fushën e ligjit administrativ”; Rekomandimi Nr. R 2001 (9) “Mbi alternativat ndaj mosmarrëveshjeve ligjore mes autoriteteve administrative dhe palëve private”; Rekomandimi Nr. R (94) 12 “Mbi pavarësinë, efikasitetin dhe rolin e gjykatësve”, etj.

²⁶ Intervistë personale me Prof. Dr. Sokol Sadushi. Datë 17 prill, 2013.

shqyrtimi i kësaj veprimtarie i nënshtrohet tri kufizimeve kryesore: 1. Shqyrtton çështjet që janë të lidhura me ligjshmërinë dhe tejkalimin e kompetencave, por nuk shtrihet në gjykimin e çështjeve faktike; 2. nuk ka tagrin të anulujë, të pezullojë ose të modifikojë një akt administrativ, veprimtarinë administrative, por kufizohet vetëm në dhënien e vendimeve për rivendosjen në vend të pasojave të shkaktuara nga veprimtaria e administratës, p.sh., zhdëmtimin e dëmit të shkaktuar; 3. Nuk bëhen pjesë e juridiksionit gjyqësor çështjet që hyjnë në juridiksionin e zgjidhjes së organit administrativ dhe këtë atribut e kanë zakonisht komisionet special me karakter administrativ.

“Një kohë të gjatë, kontrolli i akteve administrative nga gjykatat e rregullta është konsideruar “varianti i vetëm efikas” për shkak të pozitës së vet gjykatave të rregullta dhe fuqisë që kishin në strukturën e gjyqësorit që u siguronte autoritet vendimeve të nxjerra prej tyre”, thotë Akademik Esat Stavileci²⁷. Por, mënyra e shqyrtimit të çështjeve administrative është në varësi të sistemit që preferojnë shtetet e ndryshme dhe që orientohet drejt modeleve që preferojnë juridiksionin e integruar brenda gjykatave të zakonshme ose juridiksionin administrativ autonom. Në këtë aspekt ndikon dhe numri i ndryshëm i nivelit të gjykatave që merren me gjykimin e çështjeve administrative. Ka shtete, të cilat preferojnë sistemin dy shkallësh²⁸, ashtu siç ka shtete të tjera që gjykimin e akteve administrative e kalojnë domosdoshmërisht, në tre nivele gjykimi.²⁹ Nuk përjashtohet edhe ndonjë rast ku niveli i shqyrtimit gjyqësor mbetet në një shkallë gjykimi.³⁰ Nga ana tjetër preferenca për sistemin e përzierë vihet re në disa vende të vogla të Evropës Lindore, si Letonia, Estonia³¹ etj. Sipas këtij sistemi, çështjet administrative gjykohen në shkallë të parë ose të dytë, nga gjykatat administrative dhe në shkallën e fundit, nga një trup gjyqësor që ngrihet pranë Gjykatës së Lartë³².

Në teori ka debate të ndryshme për faktorët që ndikojnë shtetet në zgjedhjen e modelit të caktuar të kontrollit gjyqësor për aktet administrative. Në këtë rrjedhë, Prof. Sadushi evidenton disa faktorë përcaktues të cilët ndryshojnë nga njëri shtet, në tjetrin dhe që kanë të bëjnë me objektin e juridiksionit administrativ, numrin dhe

²⁷ Intervistë personale me Akademik Esat Stavilecin, datë 10 Maj 2013.

²⁸ Finlanda, Lituania.

²⁹ Danimarka, Suedia.

³⁰ Juridiksioni administrativ autonom në Austri ushtrohet nga Gjykata e Lartë Administrative, si shkallë e parë dhe e fundit. Megjithatë, ekzistojnë dy nivele të tjera gjykimi brenda administratës, të cilat duhen ushtruar para se të vihet në lëvizje gjykata. Ekzistenca e një shkalle të vetme gjyqësore ka krijuar debate jo të pakta gjë e cila ka ngritur nevojën për ndryshimin e sistemit.

³¹ Në Letoni, gjykatat administrative autonome gjykojnë në shkallën e parë dhe të dytë, ndërsa Gjykata Supreme e sistemit gjyqësor të zakonshëm funksionon si shkalla e fundit në çështjet administrative. Në Estoni, çështjet administrative gjykohen nga gjykatat administrative të shkallës së parë dhe të apelit dhe në shkallën e tretë gjykohen nga një dhomë administrative prej 5 gjyqtarësh, në Gjykatën Supreme. Në Slloveni, Gjykata Administrative që ka statusin e një gjykate më të lartë shqyrtton çështjet administrative në shkallë të parë, ndërsa ankimet shqyrtohen nga Gjykata Supreme, e cila ka një Departament për Shqyrtimin Administrativ.

³² Interviste personale me Prof. Dr. Sokol Sadushi. Datë 17 prill, 2013.

densitetin e popullsisë a të gjykatave, numrin e gjyqtarëve në raport me numrin e banorëve, numrin e shkallëve të gjykimit, përbërjen e trupit gjyqësor, kompleksitetin e ligjit dhe të praktikës gjyqësore, buxhetin gjyqësor, traditën, etj.³³ Ajo që konstatohet në sistemet e ndryshme të gjykimit të mosmarrëveshjes administrative është prania e një numri jo të vogël të çështjeve administrative, e cila bën të domosdoshme krijimin e të paktën dy niveleve gjyqësore të juridiksionit administrativ, pa qenë nevoja e nxjerrjes në pah të vlerave të njërit model, ndaj tjetrit.

Aktualisht në gjashtëmbëdhjetë³⁴ vende të Bashkimit Evropian ekzistojnë gjykata të veçanta administrative. Ndërsa në njëmbëdhjetë³⁵ vende tjera veprojnë degët e specializuara për të drejtën administrative, në kuadër të gjykatave të rregullta, zakonisht në kuadër të gjykatave supreme.

Rëndësia e madhe që i jepet gjyqësisë administrative brenda Bashkimit Evropian, ka ndikuar që në debate të ndryshme, të flitet për atë që, tashmë, po quhet “evropianizim” i gjyqësisë administrative. ‘Evropianizimi’ ka kuptimin e standardeve brenda BE-së në këtë fushë³⁶.

Kosova ka zgjedhur t’i takoj sistemit anglosakson të gjyqësisë administrative, ku kontekstet administrative zgjidhen në kuadër të gjykatave të rregullta. Deri më 1 janar të vitit 2013, kompetente për të gjykuara për çështje administrative ka qenë Gjykata Supreme, përkatësisht dhoma e veçantë për kontekste administrative, që vepronte pranë saj³⁷.

Pas reformave dhe hyrjes në fuqi të ligjit të ri për gjykatat, çështjet administrative janë kompetencë ekskluzive e Gjykatës Themelore në Prishtinë³⁸. Nëse kjo zgjidhje është e mirë apo jo, këtë çështje do ta trajtojmë në një pjesë të veçantë në këtë punim.

5. Funksionimi i gjyqësisë administrative në Kosovë

Që nga paslufta sistemi gjyqësor i Republikës së Kosovës ka qenë në qendër të kritikave si nga aktorët vendas, ashtu edhe nga ata ndërkombëtar. Raporte të shumta ndërkombëtare³⁹ kanë vënë në pah mangësitë e mëdha në funksionim,

³³ Nga intervista me profesor Sadushin.

³⁴ Gjermani, Austri, Belgjikë, Finlandë, Francë, Greqi, Itali, Letoni, Luksemburg, Holandë, Poloni, Portugali, Ceki, Suedi, Rumani e Bullgari.

³⁵ Qipro, Estoni, Danimarkë, Irlandë, Lituani, Hungari, Maltë, Spanjë, Slloveni, Sllovakia dhe Britani e Madhe.

³⁶ Esat Stavileci, “Gjyqësia administrative, mundësitë dhe përparësitë”, Kumtesë e paraqitur në Konferencën shkencore të organizuar nga Universiteti “Marin Barleti” në Tiranë me 4.02. 2011.

³⁷ Neni 31.5 Ligji mbi Gjykatat e Rregullta, Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr. 21, 28 prill 1978.

³⁸ Neni 11.3 Ligji Nr.03/L-199 për gjykatat, 22 korrik 2010.

³⁹ Komisioni Evropian, “Komunikata e Komisionit për Studimin e Fizibilitetit për Marrëveshjen e Stabilizimit Asociimit mes Bashkimit Evropian dhe Kosovës”, Bruksel, 10.10.2012. http://www.mei-ks.net/repository/docs/Dokumenti_punues_i_Komisionit_Evropian_mbi_SF_per_MSA_mes_BE-se_dhe_Kosoves.pdf.

duke konstatuar shkelje të mëdha të të drejtave dhe lirive të njeriut në shumë procedura gjyqësore.

Mbrojtja gjyqësore e të drejtave të qytetarëve e garantuar me Kushtetutën e Republikës së Kosovës⁴⁰, Ligjin për Gjykatat⁴¹, si dhe Konventën Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut dhe Protokollin e saj, e cila zbatohet drejtpërdrejt në Republikën e Kosovës⁴², vazhdon të përcillet me vështirësi të shumta. Me gjithë përpjekjet, premtimet dhe deklaratimet e shumta për përparim në këtë fushë, vështirësi të mëdha gjatë realizimit të kësaj të drejte, ka pasur, për shkak të gjendjes jo të mirë në sistemin gjyqësor në vend⁴³.

Mungesa e funksionimit të pushtetit gjyqësor në tërë territorin e vendit; zvarritja e procedurave civile dhe penale në shqyrtimin e lëndëve; numri i madh i lëndëve të pazgjydhura nga vitet paraprake; shkalla e ulët e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore; parashkrimi i lëndëve gjyqësore nga gjykatat, elementet korruptive në gjykatat; moszbatimi në praktikë i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, si dhe mos interpretimi i vendimeve të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut në vendimet gjyqësore, janë disa nga format e shkeljes së të drejtës së gjyqimit të paanshëm⁴⁴ dhe brenda afatit të arsyeshëm kohorë dhe që për pasojë ka rrënimin e besimit në sistemin e drejtësisë sundimin e ligjit në Kosovë⁴⁵.

Që nga janari i këtij viti ka hyrë në fuqi në tërësi ligji për gjykatat⁴⁶, nëpërmjet të cilit është realizuar reformimi i sistemit gjyqësor në Kosovë. Se sa këto reforma do të tregohen të suksesshme, mbetet të shihet ngase është ende herët të gjykohe, meqë ka pak muaj që ka filluar së funksionuari sistemi i ri gjyqësor, bazuar në këtë ligj. Megjithatë, në këtë punim do të analizohet edhe ky aspekt, pra ndikimi i reformave në gjyqësor, gjithnjë duke pasur parasysh kohën e shkurtër prej kur ka hyrë në fuqi ligji. Në këtë punim do të trajtojmë gjithë ndryshimet që kanë ndodhur në strukturën e gjyqësorit, përkritazi çështjeve administrative dhe gjyqimit të tyre.

⁴⁰ Kushtetuta e Republikës së Kosovës, neni 54: “Çdokush gëzon të drejtën e mbrojtjes gjyqësore në rast të shkeljes ose mohimit të ndonjë të drejte të garantuar me këtë Kushtetutë ose me ligj, si dhe të drejtën në mjete efektive ligjore nëse konstatohet se një e drejtë e tillë është shkelur”.

⁴¹ Ligjin për Gjykatat, nr. 03L-199, neni 7. p. 3. (Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës / Prishtinë: viti V /nr. 79 / 24 gusht 2010): “Çdo person ka të drejtë t’i drejtohet gjykatës për të kërkuar mbrojtjen dhe zbatimin e të drejtave të tij të ligjshme. Çdo person ka të drejtë të përdor mjetet juridike kundër një vendimi gjyqësor apo administrativ që cenon të drejtën apo interesat e tij në mënyrën e caktuar me ligj”.

⁴² Kushtetuta e Republikës së Kosovës, neni 22, p (2) Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut dhe Protokollin e saj.

⁴³ Avokati i Popullit i Republikës së Kosovës, Raporti Vjetor, 2011, fq. 98-105. http://www.ombudspersonkosovo.org/repository/docs/91976_RAPORTI%202011%20shqip.pdf.

⁴⁴ Kjo vërehet edhe nga raporti punës i Gjykatës Kushtetuese për vitin 2011, ku 30 raste ose 18.29% të lëndëve në gjykatë janë paraqitur për arsye se është shkelur e drejta për gjykim të drejtë e të paanshëm. <http://www.gjk-ks.org/repository/docs/Raporti%20Vjetor%202011%20Versioni%20Final.pdf>.

⁴⁵ Po aty., fq. 98.

⁴⁶ Ligjin për Gjykatat, nr. 03L-199, neni 7. p. 3. (Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës / Prishtinë: viti V /nr. 79 / 24 gusht 2010).

Gjykimi i çështjeve administrative para 1 janarit të këtij viti ka qenë kompetencë e gjykatës Supreme, përkatësisht dhomës së saj të veçante për këtë çështje, e cila realisht nuk ishte e specializuar për të gjykuar çështjet administrative. Kanë qenë vetëm dy gjyqtarë, të Gjykatës Supreme, të ndihmuar nga dy zyrtarë ligjor, që janë marrë me të gjitha rastet administrative në Kosovë. Duke ditur rolin dhe vëllimin e punëve që ka Gjykata Supreme, mund të thuhet se gjykimi i çështjeve administrative nuk ka përbërë prioritet për gjyqtarët, meqë ata kanë qenë të ngarkuar me shumë lëndë dhe e gjithë gjykata ka vetëm 13 gjyqtarë, e prej tyre vetëm një është marrë me çështje administrative.

Sipas ligjit në fuqi në atë kohë, ishte e mundur të parashtrahet kërkesë për rishikim të jashtëzakonshëm të vendimeve të Gjykatës Supreme në rastet administrative. Kërkesa mund të bazohet vetëm në shkeljen e ligjit dhe për të vendoset nga një koleg prej pesë gjykatësve. Nëse për ankesa vendoset nga gjykata e njëjtë, e cila e ka nxjerrë vendimin fillestar (madje edhe nëse me një koleg të ndryshëm) ngrihen çështjet, se a është ankesa efektive dhe e paanshme⁴⁷.

Në raportin e saj, për funksionimin e gjyqësisë administrative të Kosovës, të vitit 2007, Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim Evropian (OSBE), theksonte shumë mangësi, gabime dhe shkelje të bëra nga Gjykata Supreme atë kohë. Janë vërejtur shkelje të parimit të publicitetit, arsyetimi i pamjaftueshëm i vendimeve gjyqësore, si dhe mungesa e seancës dëgjimore⁴⁸. “Në kuptim të praktikës gjyqësore të GjEDNj-së dhe pasi që Gjykata Supreme e Kosovës është gjykata e vetme që i rishqyrton vendimet administrative, OSBE-ja beson se LKA duhet të ndryshohet në atë mënyrë që të kërkohe nga Gjykata Supreme të mbajë seanca dëgjimore kur vlerëson faktet”, thuhet më tutje në këtë raport.

Gjykata Supreme në vitin e saj të fundit, me kompetencë për të gjykuar çështjet administrative, ka pasur mjaftë raste që ka gjykuar nga lëmi administrativ. Në periudhën janar 2012- nëntor 2012, kjo gjykatë ka vendosur për 1131 raste⁴⁹, ndërkohë që, po në këtë periudhë ka pranuar 1419 lëndë⁵⁰ të reja. Problemi kryesor mbetet numri i madh i lëndëve të bartura nga vitet e tjera, edhe në vitin 2012 janë bartur 1384 lëndë⁵¹, që është një numër jashtëzakonisht i madh dhe që është vështirë të kompensohet koha e humbur për gjykimin e tyre në kohë të arsyeshme. Ndërkohë të gjitha lëndët e pazgjydhura, por që janë referuar për zgjidhje në Gjykatën Supreme, në lëmin administrativ, do të barten në Gjykatën Themelore, në Prishtinë, në departamentin për çështje administrative.

⁴⁷ Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE)-Misioni në Kosovë, “Raporti i parë mbi sistemin e drejtë sis administrative në Kosovë”, prill 2007

⁴⁸ Po aty

⁴⁹ Gjykata Suprem e Republikës së Kosovës, Raporti i punës për vitin 2012, fq.7. http://www.gjykatasupreme-ks.org/repository/docs/RAPORTI_I_PUNES_SE_GJS_-_2012_735557.pdf.

⁵⁰ Po aty, fq.7.

⁵¹ Po aty, fq.7.

6. Legjislacioni

Legjislacioni në fushën administrative ka një vend të veçantë në gjithë korpusin e ligjeve dhe akteve tjera juridike të një vendi. Nëpërmjet tij realizohet e drejta e qytetarëve, që nga nxjerrja e një akti administrativ të përmbushin interesat dhe të shfrytëzojnë të drejtat e tyre ligjore, pasi që autoritetet publike nxjerrin akte administrative mbi një spektër të gjerë të fushave, të cilat, mund t'i prekin në mënyrë të dëmshme të drejtat dhe liritë e individit.

Kushtetuta e Republikës së Kosovës garanton dhe mbron të drejtat e qytetarëve nga çdo lloj arbitrariteti i organeve të administratës, i cili do të mund të manifestohej nëpërmjet nxjerrjes së një akti të caktuar administrativ. Në këtë rrjedhë, në nenin 54, kushtetuta garanton, se: "Çdokush gëzon të drejtën e mbrojtjes gjyqësore në rast të shkeljes ose mohimit të ndonjë të drejte të garantuar me këtë Kushtetutë ose me ligj, si dhe të drejtën në mjete efektive ligjore nëse konstatohet se një e drejtë e tillë është shkelur"⁵².

Me kornizën kushtetuese për Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes së Kosovës⁵³, ishin paraparë dy mekanizma kryesorë, në procesin e kontrollit të ligjshmërisë së vendimeve të organeve të administratës, 1. Rishqyrtimi administrative, dhe 2. Rishqyrtimi gjyqësor, i cili mund të ushtrohej vetëm pasi të jenë shterur të gjitha fazat e shqyrtimit administrativ. Këta mekanizma ekzistojnë edhe sot në ligjin për procedurën administrative dhe ligjin për konfliktin administrativ, me të vetmin dallim se kushtetuta nuk i përmend në mënyrë shprehimore.

Kushtetuta ofron ato që në teorinë juridike njihen si 'garancione të përgjithshme', të cilat për të qenë, të themi, të "shfrytëzueshme", duhet të sendërtohen nëpërmjet ligjeve konkrete në fushat përkatëse, në rastin tonë, fushën administrative. Të drejtën për rishqyrtim gjyqësor të një akti administrativ e garanton në mënyrë shumë konkrete ligji për gjykatat, ku në nenin 7 të tij thuhet: "Çdo person ka të drejtë t'i drejtohet gjykatës për të kërkuar mbrojtjen dhe zbatimin e të drejtave të tij të ligjshme. Çdo person ka të drejtë të përdorë mjetet juridike kundër një vendimi gjyqësor apo administrativ që cenon të drejtën apo interesat e tij në mënyrën e caktuar me ligj"⁵⁴

6.1. Ligji për Procedurën administrative

Në fushën e rishqyrtimit të vendimeve administrative Republika e Kosovës ka dy ligje të rëndësishme që rregullojnë këtë fushë, Ligjin për procedurën

⁵² Kushtetuta e Republikës së Kosovës, 15 qershor, 2008.

⁵³ Rregullorja e UNIMK-ut nr.2001/9, 15 maj 2001, Mbi Kornizën Kushtetuese për Vetëqeverisjen e Përkohshme në Kosovë e ndryshuar me Rregulloren e UNIMK-ut nr.2002/9,03 maj 2002.

⁵⁴ Ligjin për Gjykatat, nr. 03L-199, neni 7. p. 3. (Gazeta zyrtare e Republikës së Kosovës / Prishtinë: viti V /nr. 79 / 24 gusht 2010).

administrative⁵⁵ dhe ligjin për konfliktet administrative⁵⁶. Ligji për procedurën administrative rregullon procedurën e rishqyrtimit administrativ të vendimeve. Në bazë të këtij ligji, çdo person fizik ose juridik, i cili, konsideron se është prekur në mënyrë të dëmshme nga një vendim administrativ individual ose kolektiv mund të paraqesë kërkesë për rishqyrtim administrativ para organit i cili e ka nxjerr atë.

Organi administrativ që shqyrton kërkesën për rishqyrtim ose ankesën administrative mund të vendosë për:

- lënien në fuqi të aktit dhe rrëzimin e ankimit;
- shfuqizimin ose revokimin e aktit dhe pranimin e ankimit;
- ndryshimin e aktit administrativ duke pranuar pjesërisht ankimin;
- detyrimin e organit administrativ kompetent për të nxjerrë aktin administrativ kur është refuzuar pa të drejtë nxjerrja e tij⁵⁷.

Ligji për procedurën administrative është një ligj shumë i rëndësishëm në sistemin juridik të Republikës së Kosovës. Ky ligj paraqet një instrument modern, i cili përfshin, parimet kryesore që rregullojnë këtë fushë. Megjithatë, praktika ka treguar se ky ligj ka disa mangësi.

Mangësia e parë dhe më kryesore e këtij ligji është, se: në vend të zëvendësimit të plotë të Ligjit të mëparshëm të zbatueshëm mbi Procedurën Administrative të Republikës Socialiste Federative të Jugosllavisë, ai parasheh se "zëvendëson të gjitha dispozitat e ligjit të aplikueshëm me të cilat është në papajtueshmëri"⁵⁸.

Meqë këto dy ligje kanë fushëveprim të njëjtë zbatimi dhe qëllimi i ligjit të ri është zhvillimi i një procedure administrative tërësisht të re, logjikisht ligji i ri do të duhej që në tërësi të zëvendësonte ligjin e RSFJ-së. Duke mos e cekur se e shfuqizon ligjin e vjetër, ligji i ri krijon huti, pasi të dy instrumentet mbeten në fuqi dhe për secilën çështje administrative, autoritetet administrative ose gjykata që trajton një çështje administrative, duhet të përcaktojë se cilat dispozita të ligjit të vjetër vlejnë. Ndryshimi i tij duke e zëvendësuar në tërësi ligjin e vjetër, ka qenë edhe rekomandim i Organizatës për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE)⁵⁹.

Një nga dobësitë kryesore të ligjit për procedurën administrative, që është përmendur në raportin e OSBE-së, është edhe çështja e mjeteve juridike. Ligji parasheh dy forma të ndryshme të ankesave administrative: rishikimi (duhet t'i dorëzohet organit i cili e ka nxjerrë aktin) dhe ankesa (i dorëzohet organeve më të larta).⁶⁰ OSBE thekson se: "Megjithatë, ligji ka dështuar të sqarojë nëse kërkesa për

⁵⁵ Ligji Nr. 02/L-28 për procedurën administrative, 22 korrik 2005.

⁵⁶ Ligji Nr. 03/L-202 për konfliktet administrative, 16 shtator 2010.

⁵⁷ Neni 136 Ligji Nr. 02/L-28 për procedurën administrative, 22 korrik 2005.

⁵⁸ Po aty, neni 142.

⁵⁹ Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE)-Misioni në Kosovë, "Raporti i parë mbi sistemin e drejtë sis administrative në Kosovë", prill 2007.

⁶⁰ Neni 142. Ligji Nr. 02/L-28 për procedurën administrative, 22 korrik 2005.

rishikim dhe ankesa administrative janë mjete juridike administrative alternative apo kolektive”⁶¹.

Më tutje ligji nuk sqaron mirë çështjen e shterjes së mjeteve juridike administrative, para se të kërkohet rishqyrtimi gjyqësor. Ligji parash se Palët e interesuara mund t'i drejtohen gjykatës, vetëm pasi të kenë shteruar mjetet administrative të ankimit⁶². Ne këtë kuptim OSBE thekson se: “Pasi që në ligj përdoret shprehja “ankesë administrative” si për kërkesën për rishikim, ashtu dhe për ankesën, para organit më të lartë, kjo dispozitë mund të interpretohet si obligim për të shteruar të dyja mjetet juridike administrative para dorëzimit të një ankese gjyqësore. Mirëpo, mungesa e qartësisë në dispozitat e tjera, mund të shpjegë deri tek ndonjë tjetër përfundim”.

Pra terminologjia e përdorur në ligj nuk është e qartë për më tepër është kundërthënëse.

6.2. Ligji për konfliktin administrativ

Sa i përket rishqyrtimit gjyqësor të vendimeve administrative ligji për konfliktet administrative i vitit 2010, rregullon këtë procedurë në mënyrë mjaft të mirë. Qëllimi i këtij ligji është sigurimi i mbrojtjes gjyqësore të të drejtave dhe interesave juridike të personave fizik, juridik dhe palëve të tjera, të drejta dhe interesa të cilat, janë cenuar me vendime individuale ose me veprimet e organeve të administratës publike. Ligji përcakton se procedura e konfliktit administrative fillon me padi pranë Gjykatës Kompetente dhe me anë të padisë mund të kërkohet, anulimi ose shpallja e pavlefshme e aktit kontestues, nxjerrja e aktit administrativ, i cili nuk është nxjerrë në afatin e parashikuar, kthimi i sendeve të marra dhe kompensimi i dëmit i shkaktuar me ekzekutimin e aktit administrativ të kontestuar⁶³. Po ashtu ligji parasheh se pala e interesuar mund të kërkojë rishikimin e një vendimi, që ka marrë formë të prerë, kur:

- pala mëson për fakte të reja, apo nëse konstaton ose krijon mundësi të përdorë prova të reja, në bazë të së cilave konflikti do të mund të zgjidhej në mënyrë më të favorshme për të, po të ishin shtruar ose përdorur këto fakte, apo prova, në procedurën e mëparshme gjyqësore;
- vendimi i gjykatës ka ardhur si pasojë e veprës penale të gjyqtarit apo punëtorit në gjykatë, ose vendimi është nxjerrë me veprim mashtrues të përfaqësuesit ose të autorizuesit të palës, të kundërshtarit të tij ose të përfaqësuesit apo të autorizuesit të kundërshtarit, kurse ky veprim përbën vepër penale;
- vendimi është bazuar në aktgjykimin e nxjerr në çështjen penale apo civile,

⁶¹ Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE)-Misioni në Kosovë, “Raporti i parë mbi sistemin e drejtë sis administrative në Kosovë”, prill 2007.

⁶² Po aty, neni 127 pika 4.

⁶³ Neni 26. Ligji Nr. 03/L-202 për konfliktet administrative, 16 shtator 2010.

kurse ky aktgjykim është anuluar më vonë me vendim gjyqësor të formës së prerë;

- dokumenti në të cilin bazohet vendimi është i falsifikuar, apo nëse dëshmitari, eksperti, ose pala gjatë dëgjimit para gjykatës ka dhënë deklaratë të rreme, kurse vendimi i gjykatës është bazuar në këtë deklaratë;
- pala konstaton apo krijon mundësi ta përdorë vendimin e mëparshëm të nxjerrë në të njëjtin konflikt administrativ; dhe
- personit të interesuar nuk i është dhënë mundësia për të marrë pjesë në konfliktin administrativ⁶⁴.

Në përgjithësi ligji rregullon mirë fushën e kontrollit gjyqësor të vendimeve të administratës, nga gjykatat e rregullta. Mbetet të shihet si do të funksionoj në praktik pas reformave që janë bërë në gjyqësor.

7. Reforma ne gjyqësor⁶⁵

Kosova duhet t'i orientojë energjitë e saja në ndërtimin e pavarësisë së nevojshme për gjyqësorin, pasi funksionimi normal i gjyqësorit ka ndikim edhe në funksionimin dhe pozitën e segmenteve të tjera të shoqërisë dhe të vetë shtetit⁶⁶.

Ligji për gjykatat që ka hyrë në fuqi, nga 1 janari i 2013, ka ndryshuar në tërësi strukturën e gjykatave, në vend të gjykatave komunale, që funksiononin në të gjitha komunat e Republikës së Kosovës, do të kemi gjykatat Themelore, që nuk do të shtrihen në të gjitha komunat, por vetëm në 7 qendrat kryesore dhe në komunat e tjera do të kenë degët e tyre të ndara në bazë të rajoneve⁶⁷. Ndërsa në vend të gjykatave të qarkut u themelua Gjykata e Apelit me seli në Prishtinë⁶⁸. Gjykata Supreme ka mbetur ashtu si ka qenë, por me te vetmin ndryshim, se tash nuk do të merret me çështje të konfliktit administrativ meqë kjo kompetencë, me ligjin e ri, do t'i kalojë gjykatës themelore me seli në Prishtinë⁶⁹.

Por pashmangshëm, duhet shtruar pyetja: se sa këto ndryshime te parapara me ligj janë funksionale dhe praktike? Ka të paktën dy çështje me rëndësi, të cilave mendoj se nuk u është bërë zgjidhje e mirë me këtë ligj. Së pari, krijimi i vetëm

⁶⁴ Neni 55. Po aty

⁶⁵ Reformën, teoria e së drejtës e përkufizon si ndryshim evolutiv që ndodh në shtet dhe në të drejtën.

⁶⁶ Përfaqësuesi i Lartë në Bosnje dhe Hercegovinë, Ambasadori Paddy Ashdown, ka theksuar se “Në Bosnjë, ne menduam se demokracia është prioriteti më i lartë dhe ne e matëm atë me numrin e zgjedhjeve që i organizonim. Më vonë kuptuam se do të duhej që të vendosnim sundimin e ligjit prioritet pasi që gjithçka tjetër varet nga ai; funksionimi i ekonomisë, sistem politik i drejtë dhe i lirë, zhvillimi i shoqërisë civile dhe besimi i publikut në polici dhe gjykata.” Shihe: http://www.judicialmonitor.org/archive_0207/inrevieë.html (vizituar se fundmi me 20 mars 2013).

⁶⁷ Ligji Nr.03/L-199 për gjykatat, neni 9 dhe 10.

⁶⁸ Po aty, neni 17.

⁶⁹ Po aty, neni 12.

një gjykatë të apelit si zëvendësim për shtatë gjykatat e qarkut që kanë ekzistuar më herët, nuk duket një zgjidhje praktike. Sepse në bazë të kësaj zgjidhjeje, i bie që qytetarët nga gjithë Kosova, për ankesat e tyre, për vendimet në shkallë të parë, duhet të vijnë në Prishtinë dhe kjo do ta bëjë të ngarkuar me lëndë gjykatën e apelit, pasi ajo, pos shqyrtimit të ankesave ndaj vendimeve në shkallë të parë për shumë çështje, shërben edhe si gjykatë e shkallës së parë. Pra, praktikisht kemi një situatë ku, në fakt, ka ndodhur një “centralizim” i gjykatave, i përgjegjësive për të gjykuar, në vend të “decentralizimit”.

Çështja e dytë shumë me rëndësi është zgjidhja që ligji ka bërë sa i takon gjykimit të lëndëve me karakter ekonomik dhe administrativ. Ligji thotë: “departamenti për Çështjet Ekonomike dhe departamenti për çështje administrative, vepron në Gjykatën Themelore të Prishtinës, për gjithë territorin e Republikës së Kosovës”⁷⁰. Pra vetëm gjykata Themelore në Prishtinë do të ketë departamentin për Çështjet Administrative dhe departamentin për Çështjet Ekonomike, dhe prapë qytetarët nga e gjithë Kosova, për çështje të karakterit administrativ dhe ekonomik duhet të vijnë vetëm në Prishtinë, duhet të shpenzojnë më shumë në udhëtime dhe do ta ngarkojnë, edhe ashtu të ngarkuar, gjykatën në Prishtinë⁷¹. Ndoshta e mira në gjithë këtë është fakti se do të ketë një instancë të dytë për çështje të konfliktit administrativ, meqë deri më tash, kemi pas vetëm një instancë që ka qenë e para dhe e fundit. Tani palët e pakënaqura me vendimin e gjykatës themelore në Prishtinë, mund ta dërgojnë çështjen në gjykatën e apelit.

7.2. Gjikimi i çështjeve administrative

Kosova ndodhet në një fazë shumë të rëndësishme të reformës së administratës publike, me synimin për të krijuar një administratë që funksionon sipas parametrave evropian dhe e cila është e aftë të ofrojë shërbime efikase për të gjithë, dhe shërbime që janë të bazuara në ligj e që nuk bëjnë shkelje të tij. Për sigurinë se aktet administrative të nxjerra nga administrata publike janë në përputhje me ligjin, vjen procesi i kontrollit gjyqësor të tyre. Reforma e gjyqësorit, për të cilën folëm edhe më lart, pos ndryshimeve të tjera, ka sjellë ndryshime edhe sa i takon gjykimit të çështjeve administrative. Në këtë rrjedhë, gjykimi i çështjeve të konfliktit administrativ tash është kompetencë ekskluzive e Gjykatës Themelore në Prishtinë⁷².

Kjo gjykatë është e vetmja në Kosovë që do të ketë Departamentin për çështje administrative. Në këtë departament, ligji parashih se çështjet administrative gjykohen

⁷⁰ Ligji Nr.03/L-199 për gjykatat, neni 12.

⁷¹ Kryesuesi i Këshillit Gjyqësor të Kosovës, z. Enver Peci në interviste personale, të bërë për këtë studime, pranon se zgjidhja e bëra që vetëm në Prishtinë të gjykohen çështjet administrative nuk ka qenë zgjidhja më e mirë. Të njëjtin mendim ai ka edhe për krijimin e vetme një gjykatë të apelit në Prishtinë e cila do vlej për gjithë Kosovën. 04 prill, 2013.

⁷² Ligji Nr.03/L-199 për gjykatat, neni 11.

nga një gjyqtar profesionist. Nëse pala nuk është e kënaqur me vendimin e marrë në kuadër të gjykatës themelore, atëherë mund ti drejtohet Gjykatës së apelit e cila ka kompetencë të shqyrtoj të gjitha ankesat e ushtruara kundër vendimeve të gjykatës themelore⁷³. Në gjykatën e apelit çështjet gjykohen nga tre gjyqtar profesionistë⁷⁴.

Akademik Esat Stavileci tërheq vërejtjen për këtë formë të organizimit: “çdo riorganizim ka kostot e veta, dhe nuk do të jetë pa to. Nuk do të dëshironim të shërbejë vetëm si eksperiment, por si model që mund të avancojë kontrollin gjyqësor në Republikën e Kosovës. Kontrolli gjyqësor, përgjithësisht, kërkon një qasje të re teorike, një model të transformimit të legjislacionit, përveç, nga vendet me traditë të re të zhvillimit gjyqësor”, thotë ai⁷⁵.

Departamenti për çështje administrative në Gjykatën Themelore në Prishtinë përbëhet nga tre gjyqtarë që gjykojnë çështjet e konfliktit administrativ. Puna në këtë departament, sa i përket shqyrtimit të padive, ka nisur me datë 28 mars⁷⁶. Nga 1 janari, kur ka nisur reforma në gjyqësor, në këtë departament janë pranuar lëndët nga Gjykata Supreme, kjo procedurë ka zgjatur deri më 25 mars. Gjatë kësaj kohe janë pranuar gjithsej 1800 lëndë. Deri më tani, ky departament nuk ka nxjerr asnjë aktgjykim⁷⁷. Mos nxjerrja e asnjë aktgjykimi deri në këtë kohë është vështirë të arsyetohet, edhe pse gjyqtarët në gjykatë themelore, këtë vonë e lidhin me procesin e reformave. Ata thonë, se bartja e lëndëve nga gjykata supreme ka krijuar vështirësi në këtë drejtim.

Në departamentin për çështje administrative punojnë dy gjyqtarë në të njëjtën zyrë, gjë që krijon vështirësi në punën e tyre, ata ankohen për ambient të pamjaftueshëm për të punuar. Problemi më i madh në këtë departament mbetet numri i vogël i gjyqtareve, tre gjyqtar sa ka tani, është me të vërtetë numër shumë i vogël, marrë parasysh numrin e madh të lëndëve që janë bartur nga Gjykata Supreme. Zgjedhja e gjyqtarëve të rinj mbetet problem, sa për shkak të kushteve të vështira për t'u plotësuar, aq edhe për mungesë të kuadrove meqë nuk ka kandidat për gjyqtar që janë të specializuar në çështje administrative⁷⁸.

8. Gjykata Administrative-argumentet pro dhe kundër

Krijimi i gjykatave administrative është përkrahur në shumë vende të Bashkimit Evropian, edhe në disa vende të rajonit janë ndërtuar gjykata administrative si institucione të specializuara për gjykimin e çështjeve administrative. Në proces të

⁷³ Po aty, neni, 18.

⁷⁴ Po aty neni, 20.

⁷⁵ Intervistë personale me Akademik Esat Stavileci, datë 10 Maj 2013.

⁷⁶ Intervistë personale me z. Krenar Berisha, gjyqtar në Gjykatën Themelore në Prishtinë-departamenti për çështje administrative, datë 02 prill, 2013.

⁷⁷ Po aty

⁷⁸ Intervistë personale me z. Enver Peci, Kryesues i Këshillit Gjyqësor të Republikës së Kosovës, 04 prill, 2013.

bërjes së këtyre punëve, ka pasur dhe ka debate të ndryshme për përparësitë dhe mangësitë e krijimit të tyre, janë shtruar dilema e argumente të ndryshme, është trajtuar kjo çështje në nivele të ndryshme akademike e institucionale. Një përfundim përgjithësisht i pranueshëm do të ishte jashtë realitetit, por ndoshta një gjë për të cilën në parim pajtohen të gjithë është fakti, se krijimi ose mos krijimi i gjykatave administrative varet nga konteksti shoqëror dhe i zhvillimeve të përgjithshme të secilit vend, veç e veç, dhe kjo mbase determinon gjithë kundërthëniet në debate të ndryshme.

Gjykimi i çështjeve administrative, nga një gjykatë e specializuar vetëm për këto çështje, siguron se çështjet që janë specifike në kuptim të juridiksionit, gjykohen nga gjyqtarë të specializuar në këtë fushë. Ky fakt mund t'u ndihmojë gjyqtarëve që të akumulojnë përvojë në një fushë specifike, në këtë rast fushën administrative, që do të ishte shumë e dobishme dhe do të ndihmonte në shtimin e profesionalizmit dhe efikasitetit në gjykimin e çështjeve administrative. Autoriteti i gjyqtarëve të specializuar ka mundësi më shumë të pranohet nga palët dhe avokatët, sidomos nëse ata vetë janë të specializuar apo me eksperiencë në fushën përkatëse⁷⁹. Gjyqtarët e specializuar do të ndihmonin në interpretimin dhe zbatimin efikas të ligjeve në një fushë specifike.

Gjyqësia administrative e realizuar nëpërmjet gjykatave të specializuara ka edhe rolin krijues në zhvillimin e së drejtës administrative, pasi në shumë vende me gjyqësi të zhvilluar administrative, kontrolli i gjykatave përqendrohet në çështjen, se a është nxjerrë vendimi i drejtë. Në disa vende të tjera, përqendrimi i kontrollit të gjykatave administrative bëhet në të vërtetën materiale dhe në gjetjen e saj⁸⁰.

Ndërkohë, në shqyrtime të hollësishme teorike mund të flitet edhe për të metat ose disavantazhet e krijimit të gjykatave administrative. Dihet se krijimi i gjykatave administrative kërkon kuadro profesionale në një fushë specifike të gjykimin të çështjeve dhe krijimi i tyre mund të paraqitet si problem. Pastaj, fakti se do të ketë një gjykatë të vetme për çështje administrative, nënkupton se qytetarët nga rajone të ndryshme duhet të vijnë në një institucion të vetëm e kjo mund të jetë problematike dhe për pasojë mund të sjellë mungesë të gatishmërisë nga qytetarët, për të reaguar ndaj shkeljeve të të drejtave të tyre subjektive.

Gjykata administrative sjell ndarjen e gjyqësorit në dy sisteme autonome e që për pasojë, mund të dobësojë pozitën e gjyqësorit brenda sistemit të kontrollit dhe balancat e pushteteve.

⁷⁹ Ina Puravelli dhe Julejda Gërxi, "Domosdoshmëria e krijimit të gjykatës administrative bazuar në gjendjen aktual të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve administrative", Revista Shqiptare për Studime Ligjore, Volumi 2, 2011.

⁸⁰ Esat Stavileci, "Gjyqësia administrative, mundësit dhe përparësitë", Kumtesë e paraqitur në Konferencën shkencore të organizuar nga Universiteti "Marin Barleti" në Tiranë me 4.02. 2011.

8.1. Përvojat Evropiane dhe rajonale në gjykimin e çështjeve administrative

Në vendet e Bashkimit Evropian, janë të pranishme të dy sistemet e gjyqësisë administrative. Në një pjesë të vendeve, kontrolli gjyqësor i çështjeve administrative bëhet në kuadër të gjykatave të rregullta. Disa nga vendet që ia kanë ngarkuar juridiksionin administrativ plotësisht sistemit gjyqësor të zakonshëm, me tri shkallë, janë: Danimarka, Norvegjia dhe Sllovakia.

Sisteme autonome të gjykatave administrative ekzistojnë, në Austri, Finlandë, Suedi dhe Lituanë, Letoni, Estoni, Slloveni, Kroaci. Në Austri, juridiksioni administrativ autonom aktualisht ushtrohet nga "Verwaltungsgerichtshof" (Gjykata e Lartë Administrative) si shkalla e parë dhe e fundit gjyqësore. Lituania si vend i ri anëtar në BE ka një sistem gjyqësor administrativ autonom me dy shkallë, pesë gjykata administrative rajonale me 45 gjyqtarë që zakonisht gjykojnë në trup gjykues me tre gjyqtarë, dhe Gjykata Administrative Supreme

me 15 gjyqtarë, që gjykojnë në trup gjykues me tre ose pesë gjyqtarë⁸¹. Në Letoni, gjykatat administrative autonome gjykojnë në shkallën e parë dhe të dytë, ndërsa Gjykata Supreme e sistemit gjyqësor të zakonshëm funksionon si shkalla e fundit në çështjet administrative.

Sllovenia ka sistem gjyqësor administrativ që përbëhet nga dy shkallë. Gjykata Administrative, që ka statusin e një gjykate më të lartë, shqyrton çështjet administrative në shkallë të parë. Me vlerë për t'u përmendur dhe për t'u marrë si përvojë, janë sistemi i gjykimin administrativ të Kroacisë dhe Maqedonisë, të cilat janë territorialisht, me afër nesh dhe po ashtu edhe me numër të banoreve përafërsisht të njëjtë.

9. Krijimi i gjykatës administrative në Kosovë

Mënyra aktuale e zgjidhjes së çështjeve administrative nga gjykatat e rregullta të Kosovës, e bënë atë të jetë pjesë e sistemit anglosakson ku nuk ekziston gjykata e veçantë administrative.

Shumica e vendeve të rajonit kanë krijuar këto gjykata si nevojë e kohës dhe proceseve nëpër të cilat janë duke kaluar. Ndërtimi i shtetit të së drejtës, para së gjithash, ka për bazë mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të njeriut, dhe kjo mbrojtje, më së miri, mund të realizohet duke nxjerrë vendime ligjore që prekin interesa individuale. Prandaj në këtë drejtim Kosova do të duhej të shqyrtonte mundësinë

⁸¹ Rovena Pregja, "A duhet të kemi një gjykatë të specializuar administrative në Shqipëri?" Revista, Numri XLIII, viti 2008, "E drejta parlamentare dhe politikë ligjore".

e krijimit të një gjykate të specializuar për çështje administrative⁸².

Duhet thënë, se Kosova në pikëpamje të legjislacionit, është afër Bashkimit Evropian dhe nuk ka kaluar sfidat që kanë kaluar vendet e rajonit në drejtim të harmonizimit të legjislacionit me standardet e Bashkimit Evropian, dhe kjo mund të jetë përparësi në drejtim të krijimit të gjykatës administrative.

Reforma që ka ndodhur me ligjin e ri për gjykatat, sikur ka lënë nën hije dhe të pa trajtuar si duhet, çështjen e gjyqësisë administrative. Ndryshimet në ligjin për procedurën administrative, do të duhej të ishin me prioritet në këtë drejtim.

Akademik Esat Stavileci duke analizuar përparësitë e krijimit të gjykatës administrative, vë në pah tri aspekte kryesore:

E para, në përpjekjet për ndërtimin e shtetit të së drejtës, i një rëndësie të veçantë është roli që mund të luaj gjyqësia administrative në forcimin e mbrojtjes së të drejtave dhe interesave të shtetasve.

E dyta, në përpjekjet për të institucionalizuar mbrojtjen gjyqësore përgjithësisht, gjyqësia administrative do të mund të shihej, me ndikim të fuqishëm në mbrojtjen dhe sigurimin e ligjshmërisë objektive, e cila, në të kaluarën është shkelur dhe vazhdon të shkelet edhe sot.

E treta, në përpjekjet për të siguruar që në të njëjtat organe të shqyrtohet pajtueshmëria e akteve administrative me ligjin ose me ndonjë normë juridike më të lartë, gjykatat administrative mund të paraqiten si një instrument i fuqishëm i garancisë së atij shqyrtimi⁸³.

Duke parë gjithë zhvillimet e kohëve të fundit në fushën e administratës publike, mund të thuhet se edhe Kosova ka pasur nevojë që të krijojë një gjykatë të specializuar për çështje administrative. Në këtë rrjedhë reformat në administratën publike do të duhej të shkonin krahas, me synimin për kontroll të ligjshmërisë së veprimtarisë së administratës, kontroll i cili, më së miri, kryhet nga një gjykatë e specializuar.

Pro krijimit të një gjykate të veçantë për çështje administrative është edhe Profesor Sokol Sadushi, i cili mendon, se sistemi i gjykimit administrativ autonom nga gjykatat e specializuara administrative i përshtatet më mire Shqipërisë edhe Kosovës. Në këtë drejtim përmend këto argumente:

- për shkak të specializimit të ngushtë të gjyqtarëve për çështje të natyrës administrative,
- rritjes së shpejtësisë së procedurave të gjykimit,
- detyrimit të organeve administrative për të qenë më të përgjegjshme përballë gjykatës dhe individëve, për shkak edhe të barrës së provës që kalon tek ato,

- rritjes së rolit aktiv të gjyqtarit administrative në krahasim me gjyqtarin e zakonshëm,
- ekzekutimit më efikas të vendimeve gjyqësore etj.⁸⁴.

Për Akademik Esat Stavilecin mungesa e gjykatave administrative si në Shqipëri, ashtu edhe në Kosovë, i lë këto dy vende jashtë rrjedhave të transformimit të gjyqësisë, që është kryer dhe po kryhet në vendet e BE-së dhe jashtë trendeve të gjyqësisë bashkëkohore, përgjithësisht.⁸⁵

Kontrolli gjyqësor i veprimtarisë administrative në Kosovë kërkon vendime në kohë të arsyeshme dhe vendime të arsyetuara mirë, në bazë të dispozitave ligjore, të cilat nuk ngrenë dyshime, por shtojnë besimin qytetarëve në gjyqësor. Kontrolli gjyqësor i akteve administrative në Kosovë, deri tani nuk ka qenë prioritet i politikëbërësve në sistemin gjyqësor, e as i vetë sistemit gjyqësor, aktgjykimet e marra nga gjykata supreme janë kritikuar shumë nga mekanizmat ndërkombëtarë për arsyetim të pamjaftueshëm dhe shkelje të tjera procedurale⁸⁶

Përfundime

Krijimi i një gjyqësori efikas dhe profesional, në lëmin e çështjeve administrative nuk është një punë e lehtë, por vështirësitë e mëdha Kosova i ka kaluar, është krijuar një bazë e mirë ligjore dhe janë krijuar deri diku, parakushte të tjera të nevojshme për një funksionim normal, dhe kjo duhet të jetë baza mbi të cilën duhet punuar për të avancuar edhe më tej këtë çështje. Nga gjithë shqyrtimet në këtë punim, përfundimet do të mund të përmbledheshin në disa aspekt kyçe:

Së pari, procesi i reformimit të gjyqësorit në bazë të ligjit të ri për gjykatat ka sjellë përmirësim në punën dhe funksionimin e gjyqësorit. Megjithatë, ka pasur vonesa në fillim të punës. Puna në shqyrtimin e lëndëve është dashur të fillojë më herët dhe të mos ketë zvarritje. Fakti që, departamenti për çështje administrative i Gjykatës Themelore në Prishtinë, që nga janari nuk ka arritur të vendosë për asnjë rast, është dëshmi e kësaj.

Së dyti, ligjet që rregullojnë fushën administrative në Kosovë përbëjnë një bazë të mirë për funksionim të kontrollit gjyqësor të punës së administratës. Por në këtë drejtim është e nevojshme që të bëhen disa ndryshime, sidomos në ligjin për procedurën administrative, pasi gjendja aktuale të ky ligji, lejon zbatimin edhe të ligjit mbi Procedurën Administrative të Republikës Socialiste Federative të Jugosllavisë, duke thënë se “zëvendëson të gjitha

⁸² Kryesuesi i Këshillit Gjyqësor z. Enver Peci, në intervistë personale deklarohet pro krijimit të Gjykatës Administrative.

⁸³ Esat Stavileci, “Gjyqësia administrative, mundësitë dhe përparësitë”, Kumtesë e paraqitur në Konferencën shkencore të organizuar nga Universiteti “Marin Barleti” në Tiranë më 4.02. 2011.

⁸⁴ Intervistë personale më datë, 17 prill, 2013.

⁸⁵ Intervistë personale me Akademik Stavilecin, datë 10 maj 2013.

⁸⁶ Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE)-Misioni në Kosovë, “Raporti i parë mbi sistemin e drejtësisë administrative në Kosovë”, prill 2007.

dispozitat e ligjit të aplikueshëm, me të cilat është në papajtueshmëri”. Meqë, këto dy ligje kanë fushëveprim të njëjtë, zbatimi dhe qëllimi i ligjit të ri është zhvillimi i një procedure administrative tërësisht të re, logjikisht ligji i ri do të duhej që në tërësi të zëvendësonte ligjin e RSFJ-së. Duke mos e cekur se e shfuqizon ligjin e vjetër, ligji i ri krijon huti pasi që të dy instrumentet mbeten në fuqi dhe për secilën çështje administrative, autoritetet administrative ose gjykata që trajton një çështje administrative, duhet të përcaktojnë se cilat dispozita të ligjit të vjetër vlejnë.

Së treti, Republika e Kosovës ka nevojë që të krijoj Gjykatën e veçantë administrative, duke u bazuar në gjendjen aktuale të zgjidhjes së çështjeve administrative. Departamenti për çështje administrative pranë Gjykatës Themelore në Prishtinë, me numrin e vogël të gjyqtarëve që ka dhe kapaciteteve tjera, nuk mund të përballojë numrin e madh të lëndëve që do ti drejtohen, e kur i shtohen kësaj edhe lëndët e bartura nga Gjykata Supreme, vërtetë është vështirë të mendohet në funksionim dhe zgjidhje optimal, në kuptimin kohor, të lëndëve.

Së katërti, numri i gjyqtarëve në Departamentin për çështje administrative duhet të shtohet sa më shpejt. Tre gjyqtarë, sa janë tash, është shumë pak për të gjykuar gjithë ato lëndë që janë bartur nga gjykata Supreme, e lëre më lëndët e tjera të reja që do të vijnë.

Literatura / Bibliografia

1. Esat Stavileci, "Hyrje në shkencat administrative" Prishtinë, 1997;
2. Sokol Sadushi, "Kontrolli Kushtetues" Tiranë, 2004;
3. Sokol Sadushi, "E drejta Administrative" Tiranë, 2008;
4. Esat Stavileci, "Gjyqësia administrative, mundësitë dhe përparësitë", Kumtesë e paraqitur në Konferencën shkencore të organizuar nga Universiteti "Marin Barleti" në Tiranë më 03.02.2011;
5. Ina Puravelli dhe Julejda Gërxi, "Domosdoshmëria e krijimit të gjykatës administrative bazuar në gjendjen aktuale të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve administrative", Revista Shqiptare për Studime Ligjore, Volumi 2, 2011;
6. Kushtetuta e Republikës së Kosovës, 15 qershor, 2008;
7. Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut dhe Protokollat e saj;
8. Rregullorja e UNIMK-ut nr.2001/9, 15 maj 2001, Mbi Kornizën Kushtetuese për Vetëqeverisjen e Përkohshme në Kosovë e ndryshuar me Rregulloren e UNIMK-ut nr.2002/9,03 maj 2002;
9. Ligji Nr.03/L-199 për gjykatat 24 gusht 2010;
10. Ligji Nr. 02/L-28 për procedurën administrative, 22 korrik 2005;

11. Ligji Nr. 03/L-202 për konfliktet administrative, 16 shtator 2010;
12. Ligji mbi Gjykatat e Rregullta, Gazeta Zyrtare e RSFJ-së, nr. 21, 28 prill 1978;
13. Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE)-Misioni në Kosovë, "Raporti i parë mbi sistemin e drejtësisë administrative në Kosovë", prill 2007;
14. Gjykata Kushtetuese e Republikës së Kosovës, Raporti Vjetor, 2011;
15. Gjykata Supreme e Republikës së Kosovës, Raporti i punës për vitin 2012;
16. Avokati i Popullit i Republikës së Kosovës, Raporti Vjetor, 2011;
17. Komisioni Evropian, "Komunikata e Komisionit për Studimin e Fizibilitetit për Marrëveshjen e Stabilizimit Asocimit mes Bashkimit Evropian dhe Kosovës", Bruksel, 10.10.2012;
18. Intervistë personale me: Akademik Esat Stavilecin, Dr.Sokol Sadushi; Enver Peci, Krenar Berisha.